

Knjiga prva

MLADIĆ

PREDIGRA • MALI GRAD

1. Prah prahu

“Pepeo pepelu! Zemlja zemlji! Prah prahu!”, izgovarao je pastor i pri svakom spomenu ljudske prolaznosti on je malom lopaticom u raku ubacio nešto zemlje. Nepodnošljivo snažno udaralo je grumenje smrznute zemlje po drvetu lijesa.

Mladić, koji je stajao iza svećenika, stresao se od užasa i hladnoće. Pomislio je da je pastor mogao i nježnije zemljom zasipati grob njegovog oca. Ali kada je i sâm ubacio zemlju na mrtvog oca, učinilo mu se da ona još jače odzvanja. Osjetio je da će zajecati. Međutim nije plakao, nije htio plakati ovdje, pred svim sudionicima pogrebne ceremonije, htio je pokazati da je jak. Gotovo molećivo, usmjerio je pogled prema nadgrobnom spomeniku od crvenkastog granita, koji je okomito stajao na uzglavlju humke. “Klara Siebrecht, rođena 16. oktobra 1867, preminula 21. jula 1893.” pisalo je na njemu. Od tog kamena nije mogao očekivati pomoć. Zlatna slova su potamnijela od starosti, a datum majčine smrti bio je istovremeno i dan njegovog rođenja; majku nikada nije upoznao. A sada će se uskoro na ovom kamenu moći pročitati i očevo ime s danom smrti: 11. novembar 1909.

Pepeo pepelu! Zemlja zemlji! Prah prahu! Ponavljao je u mislima. I sada sam posve sâm na svijetu, pomisli, i ponovo ga spopade jecanje.

“Daj mi tu lopatu, Karl”, šapnu mu ujak Ernst Studier i uze mu je već iz ruku.

Karl Siebrecht je zbunjeno ustuknuo korak natrag i stao pored pastora Wedekinda. Ovaj mu čvrsto stegnu ruku, zagleda mu se duboko u oči. “Težak gubitak za tebe, Karl”, reče. “Neće ti biti lako. Ali glavu gore i ne zaboravi da Bog na nebesima ne napušta siročad!”

A zatim su mu prilazili svi po redu, stezali mu ruku uz nekoliko riječi, najčešće riječi ohrabrenja kako treba da bude jak; svi oni, počev od žutinjavog ujaka Studiera do debelog hotelijera Fritza Adama. I niko od njih, baš niko nije rekao niti jednu lijepu riječ o njegovom ocu, koji im je uvijek bio na usluzi i od pomoći, i suviše uslužan i suviše spreman da pomogne, mislio je šesnaestogodišnjak s ogorčenjem. Ali ja neću biti tako dobroćudan kao otac, pomisli. Ja ću tokom svog života biti jak i nemilosrdan!

Srce mu se ponovo smekšalo kada je vidio kako poslije svih ovih muškaraca kao jedina žena pored groba stoji stara Minna, Minna s licem kao da je izrez-

bareno od drveta, Minna, koja je još služila kod njegove majke, a njega kasnije othranila, ona koja je godinama nadzirala njegovo odrastanje. Zbog navirućih osjećaja nježnosti zadrhtao je dok ju je gledao kako, ukočena i bez suza, stoji pored groba. Sirota stara Minna, pomislio je. Šta li će sada biti s tobom? Ona mu jednim pokretom obuhvati ruku. "Požuri kući, Karl...", prošapta. "Već si sav pomodrio. Odmah ću ti spremi nešto toplo!"

A onda su svi otišli. Karl Siebrecht je svećenikovu beretku vidio već sasvim blizu grobljanske kapije, a njega je u malim razmacima slijedila povorka ostalih učesnika pogreba. Svima se žurilo da se sklone s ledenog novembarskog vjetra. "Hajde već jednom, pridruži nam se, Karl!", požurivao ga je ujak Ernst Studier. "Tvom ocu neće pomoći što mi tu stojimo i smrzavamo se!"

"U pravu si, Ernst!", podrži ga hotelijer Adam i krenu, koračajući s druge strane pored Karla Siebrechta. "Požurimo, da se što prije dokopamo topline!"

Ali dječak se uopće nije osvrtao na neljubazne riječi ove dvojice. Učinilo mu se kao da vidi kako nešto hitro promiče iza jednog nadgrobnog spomenika u pravcu humke njegovog oca. I stvarno, bila je to Erika, njegova mala susjeda, četrnaestogodišnja kćerka pastora Wedekinda. Potajno se prišunjala grobu, a tog poslijepodneva je baš u to vrijeme trebalo da bude na nastavi ručnog rada! Draga mala Erika – upravo je u raku ubacila cvijeće...

"Šta ti je, Karl?", doviknu mu ujak i pridrža ga, pošto se spotakao. "Gdje su ti oči?"

"Vid, vid", reče hotelijer, dok su mu se oči gotovo smanjile od zluрадog zadovoljstva. "Zar to nije Wedekindova Erika? To bi Wedekind trebalo da zna! Nije ona ovamo došla zbog tvog oca, Karl!"

"To mi se ne dopada kod tebe, Karl!" Ujak Ernst Studier je dječaka gotovo silom odvukao do grobljanske kapije. "Na dan sahrane tvog oca trebalo bi da razmišljaš o drugim stvarima! Uostalom: tek ti je šesnaest godina, a ona tek, ako ima četrnaest...!"

"Na šta vi odmah mislite!", uzviknuo je dječak ljutito. "Nismo mi takvi kao što to vi – mislite!"

"Sasvim sigurno mislimo ono pravo – nažalost!", odgovorio je ujak strogo. "A uostalom, kći jednog pastora je za tebe prevelik zalogaj", objasnio je on. "Možeš biti sretan ako te neko uzme i na zanat."

"To bi možda moglo!", složio se Adam. "Za šegrta si sa svojih šesnaest godina malo prestar, a za školu nema para!"

Ali Karl Siebrecht se više nije obazirao na njihovo naklapanje, već mu je bilo drago da više ne spominju Eriku Wedekind. S odbojnošću je gledao fasade od grubih cigala na zgradama ove pogranične provincijske varoši, oskudne izloge na trgovinama sitnih trgovaca, kakav je bio i njegov ujak, Ernst Studier. Tri puta

je s ocem bio u Berlinu, uvijek samo na nekoliko dana, ali velegrad ga je odmah očarao. Otac nije ni morao da mu kaže: “Nemoj da budeš kao ja, Karl, nemoj da se vežeš za malo, zabitno mjesto. Tamo je sve maleno i skućeno. Ovdje ima prostora, ovdje se čovjek može kretati.” A on je itekako želio da se kreće, oni ga neće moći zadržati!

Pred hotelom *Hohenzollern* čekala je čitava grupa ožalošćenih. “To sam i mislio!”, uzviknu Fritz Adam. “Dobro, hajde, uđite unutra, moja stara je već ugrijala vodu za grog! To će nas okrijepiti! I ti, Karl, danas smiješ s nama! Danas, izuzetno, smiješ popiti čašu groga!”

“Ne, hvala!”, rekao je Karl Siebrecht. “Radije ću kući!”

“Kako hoćeš!”, rekao je hotelijer gotovo uvrijeđeno. “Sasvim je sigurno da te u godinama koje dolaze niko neće baš često ponuditi grogom!”

A ujak Ernst Studier: “U pet sati ćemo svi biti kod tebe da se dogovorimo o tvojoj budućnosti. Kaži Minni da napravi dobru kafu.”

Iza sljedećeg ugla Karl je sačekao da se svi izgube u Adamovom hotelu. A onda je trkom krenuo prema groblju. Ali ma koliko da se tamo ogledao, sve je bilo pusto i tiho. Njegova mala prijateljica je već otišla. A on se tiho prišunjavao grobu. Sve je bilo kao što je ostavio, grobari još nisu bili tu. Gledao je dolje, na mrtvački sanduk. Preko nabačene zemlje ležala su tri cvijeta koje je ona donijela, tri bijela cvijeta lijepe kate. Osjećajući nešto između jeze i čežnje, kleknuo je na očev grob, sagnuo se duboko u raku i s lijesa uzeo jedan cvijet.

2. Budućnost u kuhinji

U trpezariji se govorilo sve glasnije i glasnije; očigledno se nisu mogli složiti oko njegove budućnosti. Dječak je kroz kuhinjski prozor zurio u vjetrovitu novembarsku noć. Iza njegovih leđa je sa svojim šerpama na štednjaku poslovala stara Minna. Upravo je smanjila plamen petrolejske lampe, tako da je u kuhinji vladao polumrak. A onda je rekla: “Uskoro je vrijeme za večeru, da ti napravim nekoliko sendviča, Karl?”

“Ne mogu da jedem – bar ne dotle, dok se ne donese odluka o mojoj budućnosti!”

“Nema tu šta da se odlučuje! Morat ćeš postati trgovački pomoćnik kod tvog ujaka Ernsta!”

“Nikada, Minna! To nikada! Zar si uistinu mislila da ću se prikloniti ujaku Ernstu i u njegovoj bakalnici prodavati zeleni sapun? Nikada – nikada – nikada!”

“Ali šta ćeš onda, Karl? Znaš da ovdje nema ni pfeniga. Kada se sve proda, možda će to biti dovoljno tek za otplatu dugova. Šta bi ti započeo?”

“Otići ću, Minna. Nemoj me odati, otići ću u Berlin!”

“To ti oni nikada neće dozvoliti!”

“Otići ću bez pitanja!”

“Ali šta ćeš u Berlinu? Ništa nisi izučio, bio si samo đak, a na fizički posao nisi navikao!”

“Imam snage, snažniji sam ja od svih, Minna. Hoću da idem iz ove skučenosti! Mrzim ovdje svaki kamen, svaku kuću, svako lice – jedino ne tvoje dobro ostarjelo lice, Minna! Hoću da se maknem iz sveg ovoga, ono je uništilo mog oca, neću da se to i meni dogodi!”

“Ne znaš ti, Karl, kako je težak život kada je čovjek upućen na samoga sebe!”

Karl Siebrecht odgovori vedrim glasom: “Neka bude teško, Minna! Ja i ne želim lagodan život. Želim mnogo toga postići, osjećam da za to imam snage!”

Ali starica je nepokolebljivo nastavila: “A još k tome, život u velikom gradu! Ti, koji nigdje nemaš mira, ti, koji si sve vrijeme provodio vani – zar ti da čučiš u onim visokim kamenim zgradama bez svjetla i sunca – bit ćeš na smrt nesretan, Karl!”

“Ako tamo i budem nesretan, Minna, znat ću da se isplatilo. I ovdje bih svakodnevno bio nesretan, a za šta, Minna, za šta? Šta ja ovdje mogu da postanem...?!”

“Svuda se može nešto postati, Karl!”

“To je samo jedna od otrcanih fraza kakvim barata pastor Wedekind. S takvim izrekama ja ne mogu ništa početi. Osjećam ovdje, u grudima, Minna, da moram otići odavde, gdje me svako lice, svako drvo podsjeća na oca, gdje mi svi iza leđa šapuću: To je dječak zidara Siebrechta, koji je bankrotirao!”

Stavila mu je ruke na ramena i rekla: “Pa idi onda, dijete, idi! Ja te zaista neću zadržavati, ako već moraš!”

“Da, Minna, moram, jer ja svakako hoću da postanem neko – istinski čovjek! Ovi ovdje će već popustiti, ujak Studier, moj staratelj i debeli Fritz Adam, očev prijatelj. Nikada im neću pasti na teret, nikada ih ni za šta neću moliti! Neću ni dolaziti prije nego što nešto ne postanem – nešto pravo! A onda ću te posjetiti, Minna, onda ću te povesti k sebi u Berlin, možda čak automobilom...!”

Minna je gledala u njegove usplamtjele oči. Iznenada – ni sama nije znala kako je do toga došlo – iznenada ga je zagrlila, stegla na grudi, čvrsto ga je držala u zagrljaju. “O dijete, ti...”, šaputala je i bila sretna što on ne može da vidi suze koje baš nisu uobičajene u njenim očima. “O ti veliki, mali dječake, ti! Hoćeš da mi izletiš iz gnijezda?! Pazi samo, toliko ima velikih zlokobnih ptica, a nailaze i oluje za koje su tvoja krila preslaba...! Ali poleti, samo poleti, imaš pravo; bolje je letjeti nego puzati!”